

Per primera vegada es publicaran les memòries completes de Goebbels

A la caça del diari

Un periodista massa amic dels russos. Un ex-nazi àvid de diners. En guerra per un manuscrit que havia d'ésser cremat, perquè revelava massa veritats.

Finalment arriba Goebbels complet, *Der ganze Goebbels*. Justament quan la història està a punt de cancel·lar algunes de les herències deixades pel nazisme, fa una certa impressió trobar els periòdics alemanys plens d'aquests anuncis. De fet ha tingut molta ressonància la intenció, proclamada per la Universitat Lliure de Berlín, de publicar íntegrament, i d'una manera filològicament irreprotxable, el diari que durant vint-i-un anys va portar minuciosament el que va ser el summe sacerdot del règim nazi. Aquest anunci ha suscitat en molts una certa sorpresa. En primer lloc, perquè s'han publicat fragments del diari moltes vegades en els últims 40 anys. En segon lloc perquè van eixir quatre grossos volums el 1987 a Munic, que arribaven fins al 1941.

Goebbels havia escrit els primers

apunts als vint anys, durant la primera guerra mundial, en la qual no havia pogut participar per una mal greu a la cama dreta. El diari pròpiament dit, però, comença el 1924: Goebbels era una empleat de banca i s'havia afiliat feia poc al partit nazi.

Des del 1941 Goebbels dicta el seu diari directament, que es mecanografia i es passa a microfilm, una tècnica aleshores d'avantguarda.

Des del moment en què Goebbels es va prendre la seua obra amb serietat, el diari va esdevenir una obra gegantesca: 60 mil fulls segons l'última avaluació. No van ser cremats com l'autor va ordenar. Així va començar una llarga saga d'aparicions improvisades, a voltes casuals, a voltes misterioses. Va ser un comerciant de paper qui en va recollir alguns fulls i els va cedir als americans a canvi de cigarretes. D'aquesta manera van entrar en circulació

le primeres 7.000 pàgines, que van acabar a Califòrnia, a la fundació presidida per l'ex-president dels Estats Units, Herbert Hoover. Van eixir a la llum després, al voltant del 1960, algunes pàgines recollides i conservades per un dona de la neteja.

Però aquestes pàgines eren solament una petita part del total, relatives sobretot al principi i a la fi de la carrera de Goebbels. La resta, es creia, s'havia dispersat. Però en aquest moment apunta per l'horitzó un personatge fonamental per a la història dels diaris: Erwin Fischer, periodista i escriptor, que avui dia viu a Hamburg.

DOTZE ANYS DE RECERCA

"Era el 1959", explica, "aleshores jo treballava per a un periòdic d'esquerra d'Hamburg, el *Deutschen Panorama*. Ha-

via escrit una novel·la sobre les meues experiències durant la guerra titulada *Kameraden essen*, el sopar dels camarades. I sabia que els russos volien traduir-la i publicar-la. Jo era a Munic, em van presentar una xicoteta soviètica que feia la traducció. Vam començar a xarrar i ella en un cert punt em va dir que a Moscou tenia molt a fer perquè col·laborava en la traducció dels diaris de Goebbels".

Des d'aquell dia Fisher va començar una caça metòdica i aferrissada dels famosos diaris. Mentre que els seus col·legues de *Stern* i de *Der Spiegel* continua-

ven la recerca al llarg de l'autopista Berlín-Hamburg (on segons el col·laborador de Goebbels, Naumann, havien estat soterrats els diaris) ell va a Moscou, on la notícia que li van donar a Munic és desmentida, després a Berlín Est i finalment, basant-se en una altra informació, a Budapest, on li confirmen que els diaris són a Moscou.

Una pregunta es fa necessària: ¿com era possible fer una enquesta d'aquest tipus de viatjant per diversos països de l'Est en temps de la guerra freda? "Has de saber que jo era periodista", diu Fischer

amb una ombra d'incomoditat, "i sobretot els russos sabien qui era jo i quina era la meua història".

A Moscou es va assabentar que els diaris havien estat recuperats per l'exèrcit soviètic entre les ruïnes del *bunker* i havien estat transportats a Moscou. Però el 1968, amb motiu d'una visita d'estat, havien estat restituïts a l'Alemanya de l'Est. Així va entrar Fischer en contacte amb Wolfgang Schumann, de l'Acadèmia de les Ciències, que es declarà favorable a una publicació en Occident, amb certes garanties. "Va ser així com l'octubre del

Pàgines negres

Febrer 1944

"Roosevelt es troba en una situació penosa en la confrontació de l'opinió pública, sobretot en relació amb el Congrés.

Al començament de l'any se li ha exigit una precisió dels objectius de guerra dels Estats Units: precisió que evidentment ell no està en condicions de donar".

Agost 1944

"Molts esdeveniments desagradables per a nosaltres són compensats pel fet que el Führer està de nou més bé de salut.

Encara que no estiga en condicions de treballar a temps complet, pot seguir molt activament els esdeveniments militars i polítics.

És cert que encara no pot participar en les discussions sobre la situació militar

en general, però un parell de voltes al dia fa que se li entregui un informe sintètic de la situació".

Desembre 1944

"De la lectura de diversos documents es pot arribar a la conclusió que l'enemic a l'Oest en aquests moments sofreix una forta manca de material, en particular de munició. Això demostra que ja està consumint en gran part recursos dels pròxims mesos, sobretot els reservats per al març vinent.

La batalla de desgast que està lliurant contra les nostres línies defensives és un vertader acte de desesperació.

Vol posar fi al conflicte, per damunt de tot a principis del 1945.

Tem les conseqüències polítiques que es deriven d'una prolongació de la guerra".

1972", diu Fischer, "em fou entregat el primer paquet de 6.400 còpies. No m'ho podia creure, la recerca havia durat dotze anys".

Però, ¿quant va costar aquest manuscrit? "Van voler que pagàrem només les despeses de reproducció i també ens donaren algunes fulles de l'original. Per la resta solament vaig prometre que no seria utilitzada amb fins lucratiu ni per a propaganda neonazi". Fischer es posà d'acord amb una coneguda casa editorial d'Hamburg, la Hoffmann und Campe.

En aquest punt, però, comença la segona part de la història. "Un dia", recorda Fischer, "l'editora em diu que hi havia problemes, que havia aparegut un home que afirmava tenir els drets sobre tots els escrits de Goebbels, un tal François Genoud, de Lausana. De jove havia anat a Alemanya per estudiar alemany i el nazisme el va atraure. A Fischer, que va

Els drets d'autor dels nazis sobre els seus escrits polítics es consideren extingits des del 1945.

anar a conèixer-lo, li va contar quan li havia donat la mà al Führer a Bonn.

Però tot això no explicava el fet que aquest ciutadà suís poguera tenir els drets sobre els diaris. "Es molt senzill", explica Fischer, "tinga en compte que Alemanya és un país molt especial. No és suficient estar mort, cal ser declarat mort. Així l'advocat de la família Goebbels, que tenia les esperances posades en una herència, no va aconseguir una acta de defunció del ministre fins el 1948. Desafortunadament, els parents van descobrir amb gran decepció que no hi havia res a heretar, i tingueren grans dificultats per pagar a l'advocat. Genoud vivia aleshores a Frankfurt, perquè a Suïssa era mal vist pel seu passat polític. Abordà l'advocat i li va proposar comprar a la família els drets sobre totes les obres de Goebbels. Aquests es van considerar satisfets, per a ells va ser com una espècie de miracle".

ELS DRETS

El 1955 un editor catòlic publicà alguns dels escrits de joventut de Goebbels, entre els quals hi havia també la seua novel·la *Michael, un destí alemany*. Genoud pledejà pels drets. El plet va durar vuit anys, i finalment la casa editorial es va veure obligada a indemnitzar Genoud. "Però atenció", observa Fischer, "se li havien concedit els drets per les obres literàries, no pels escrits polítics. Poc temps després, la Hoffmann und Campe es va adonar que s'havia ficat en una qüestió massa grossa i cedí tot el diari a l'Institut d'Història Contemporània de

Munic, que el va adquirir juntament amb l'arxiu federal.

Fischer abandonà el periodisme i es va consagrar a la seua activitat d'escriptor: llibres per a infants i poesies. L'estiu del 1987, es va assabentar que els diaris de Goebbels anaven a publicar-se. Es tractava de quatre volums, amb un total de 2.800 pàgines, que naturalment eren el centre de l'atenció de la premsa nacional i internacional.

Però la forma en què s'havien presentat els diaris era vergonyosa. No hi havia una introducció, ni cap comentari, ni un aparat filològic. I no s'explicava, naturalment, com havien estat retrobats. Tot açò per voluntat expressa de Genoud. A més era escandalós que els drets sobre l'obra d'un criminal nazi li foren pagats a un nazi declarat. ¡Aquestes coses només podien passar a Alemanya!

LA CASA RÚSSIA

En tots aquests anys Fischer no havia renunciat als seus contactes amb les autoritats de l'Alemanya de l'Est. Tant que en un moment donat li van oferir també el diari del 1944, en gran part inèdit. Però havia dit que no podia utilitzar-lo. Fins que la passada tardor li va telefonar un jove historiador de la Universitat de Berlín, el professor Bernd Söseman.

"Em va dir que al diari, com s'havia publicat, hi havia moltes llacunes importants i em preguntà si jo sabia com podrien omplir-se. 'No es tracta de saber, sinó de voler', li vaig respondre. I així va nàixer aquesta nova iniciativa..."

Söseman consulta els juristes, els quals afirmen que els drets d'autor dels nazis sobre els seus escrits polítics havien de considerar-se extingits des del 1945. Així, s'ha pogut anunciar la primera edició completa de tots els diaris. Cada pàgina estarà confrontada amb els escrits i documents contemporanis.

Però encara resta preguntar-li una cosa a Fischer: "Vostè sap que en els últims vint anys molts han dit que vostè, arrestat i després alliberat pels russos, ha conseruat informació particular. I per aquesta raó ha pogut aconseguir els diaris, diuen..."

"Es cert", afegeix, "m'han donat els diaris perquè sabien que jo era un antifeixista. Però ¿li sembla just que qui vulga publicar una pàgina del diari haja de pagar els drets (dos milions de marcs) a un ex-nazi?"

Fischer és una de les poques persones que fins avui havien llegit tots o quasi tots els diaris. ¿Què en pensa? "Pense que és el document més interessant i complet sobre el que succeïa al cim de règim nazi. Goebbels era un home d'una intel·ligència fora de dubte, amb molta intuïció. Sí, sempre va ser fanàticament antisemita, a diferència, per exemple, de Goering, i el dia de l'inici de la segona guerra mundial va escriure paraules inspirades d'una alegria delirant. Però ell va ser qui proposà una política diferent per als territoris ocupats a l'Orient, menys despietada i més oberta a la reconciliació. I sovint es veu que ell era el primer que no creia en la seua pròpia propaganda..."

Michele Dzieduszycki